

กระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีจากชายสู่ชายรักชาย: กรณีศึกษา
ละครชุดชายรักชายทางไลน์ทีวีช่วงปี 2558-2563^{*1}

The Sexuality Transition Processes from Male to Homosexual
Male of Main Characters: A Case Study of Thai Series
from LINE TV between 2015 and 2020

รณยุทธ เอื้อไตรรัตน์ และอรทัย เพ็ญยุระ

Ronnayut Ueatrirat and Orathai Piyura

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ronnayut@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีจากชายสู่ชายรักชายของตัวละครเอก กรณีศึกษาละครชุดชายรักชายทางไลน์ทีวีช่วงปี 2558-2563 จำนวน 15 เรื่อง ศึกษาจากการวิเคราะห์ตัวบท และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ละครกลุ่มตัวอย่างมีกลวิธีการเล่าเรื่องการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีจากชายสู่ชายรักชายของตัวละครเอก ผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ตัวละครอ้างความเป็นชายในขั้นตอนตัวละครจะเป็นผู้ปฏิบัติตนสอดคล้องกับเพศกำเนิดตามบรรทัดฐานที่สังคมคาดหวัง โดยเฉพาะการแสดงออกว่าชอบ รัก หรือมีความปรารถนาทางเพศกับเพศหญิง (Heterosexuality) การปฏิเสธต่อสังคมอย่างหนักแน่นว่าตนไม่ใช่ชายรักชาย ขั้นที่ 2 ตัวละครเผชิญกับเหตุการณ์ที่สั่นคลอนความเป็นชาย ขั้นตอนนี้ละครได้ประกอบสร้างให้ตัวละครเอกเผชิญกับเหตุการณ์รูปแบบต่างๆ ที่เข้ามาสั่นคลอนความเป็นชายในระยะเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ตัวละครจะได้เรียนรู้ และล้มรสเพศวิถีแบบชายรักชาย ก่อเกิดเป็นจุดเริ่มต้นของความสุข ความทุกข์ ความสับสนขึ้นในจิตใจว่าแท้จริงแล้วตนปรารถนาที่มีเพศ

^{*}ได้รับบทความ: 29 ตุลาคม 2564; แก้ไขบทความ: 7 ธันวาคม 2564; ตอรับตีพิมพ์: 29 มิถุนายน 2565

Received: October 29, 2021; Revised: December 7, 2021; Accepted: June 29, 2022

¹บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การประกอบสร้างเพศวิถีของชายรักชายในละครชุดทางไลน์ทีวีช่วงปี 2558-2563

วิถีแบบชาย หรือแบบชายรักชาย ขั้นที่ 3 ตัวละครต่อสู้ ต่อรอง การค้นหาคำตอบกับความสับสน เพื่อให้ตนหลุดพ้นความทุกข์ ความสับสน สามารถเลือกเพศวิถีที่ตนปรารถนา ขั้นตอนนี้พบว่าตัวละครจะแสวงหาทางหลุดพ้นจากความสับสนด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไป สามารถจัดกลุ่มได้สามประเภท ได้แก่ การต่อสู้ ต่อรอง และการค้นหาคำตอบกับความสับสน ขั้นที่ 4 ตัวละครยอมรับเพศวิถีแบบชายรักชาย ในช่วงต้นตัวละครจะเริ่มแสดงการยอมรับว่าตนมีเพศวิถีแบบชายรักชายผ่านอวัจนภาษามากกว่าการเปิดเผยด้วยวาจาเมื่อมีความมั่นใจมากขึ้นจึงจะกล้าเปิดเผยตัวตนผ่านวัจนภาษาเป็นลำดับต่อไป

คำสำคัญ: ละครชุดชายรักชาย; เพศวิถีชายรักชาย; โฉนที่วี

Abstract

The aim of this study was to investigate the narrative technique of a transitioning process of sexuality from male to homosexual male main characters in Thai TV series. This study involved a case study of homosexual male characters on LINE TV series broadcast between 2015 and 2020, a total of 15 series. Data were analyzed using textual analysis and presented using descriptive analysis.

The findings of this study revealed that: The Thai TV series tended to gradually construct the narrative technique of a transitioning process for the main male characters, in which the sexuality of the main characters changed from heterosexual males to homosexual males. This transitioning process typically follows four similar steps, as follows: Step 1: The characters maintained traditional masculine values. In this step, the characters were still committed to their assigned sex and the social expectations embedded within their assigned sex, especially the preference for heterosexuality. The characters refuse to display homosexual tendencies in public. Step 2: The characters faced a masculinity breakdown. Typically, in such a series, the main characters face a variety of incidents that lead to the breaking down of their masculinity at different points in time. This step represents the start of the main characters' realizing that denying their homosexuality has caused them misery and accepting it could bring them happiness. The main characters are confused about whether they have a greater desire toward heterosexuality or homosexuality. Step 3: The characters fought, negotiated, and clarified any confusion they had about their sexuality in order to realize their true sexual orientation. In this step, the main characters

try to free themselves from confusion about their sexuality through a variety of ways, including fighting, negotiating, and finding the clarity to overcome their confusion. Step 4: The characters accepted their homosexuality. At this stage, the main characters finally start to accept their homosexuality and begin to display it through non-verbal language rather than verbal language. Later, when the main characters feel more confident about their homosexuality, they reveal themselves through verbal language too.

Keywords: Homosexual male series; male homosexuality; LINE TV

1. บทนำ

ปี 2558 เป็นยุคที่ประเทศไทยเปลี่ยนผ่านระบบส่งสัญญาณโทรทัศน์จากโครงข่าย แอนะล็อกเข้าสู่โครงข่ายดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้ช่องทีวีดิจิทัลต่างแข่งขันกันผลิตรายการรวมถึงละครชุดที่หลากหลาย โดยนำเสนอผ่านทั้งในช่องหลักและผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ ที่เป็นสื่อใหม่ เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ ไลน์ทีวี เพื่อตอบสนองวิถีชีวิตของ ผู้รับชมในยุคปัจจุบัน ทั้งยังเป็นการสร้างรายได้จากการขายโฆษณาอีกทางหนึ่ง

ในช่วงปี 2558-2564 ช่องดิจิทัลต่างๆ เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ช่อง 9 ช่อง 8 พีพีทีวี เอ็มคอตเอชดี ช่องวัน 31 ช่องเวิร์คพอยท์ ต่างเลือกเป็นพันธมิตรกับแพลตฟอร์มไลน์ทีวี (Line TV) เนื่องจากเป็นแพลตฟอร์มที่จุดแข็ง กล่าวคือ สามารถอัปโหลดไฟล์ของช่องทีวีดิจิทัลที่เป็นพันธมิตรขึ้นระบบได้ภายใน 2 ชั่วโมงหลังจากออกอากาศทางโทรทัศน์ (Exclusive Rerun) ซึ่งรวดเร็วกว่าทุกแพลตฟอร์ม อีกทั้งไลน์ทีวียังมีรายการที่ผลิตขึ้นเอง และฉายผ่านไลน์ทีวีเท่านั้น (Line TV Original) หนึ่งในรายการที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมอย่างมาก คือหมวดหมู่ของละครชุด

ชายรักชาย (พรชัย ฉันทวิเศษลักษณ์, 2561, หน้า 223-243)

จากการศึกษาละครชุดชายรักชายที่นำเสนอผ่านไลน์ทีวี ช่วงปี 2558-2563 ในประเด็นการประกอบสร้างเพศวิถีของตัวละครชายรักชาย ปรากฏพบว่าละครได้ใช้กลวิธีการผสมผสานทั้งโลกแห่งจินตนาการ และบางเศษเสี้ยวของโลกแห่งความเป็นจริงเข้าไว้ได้ด้วยกัน เพศวิถีของตัวละครชายรักชายที่ละครนำเสนอจึงปรากฏทั้งที่สอด้รับและบิดเบี่ยงจากความเป็นจริงของสังคม

ประเด็นทางเพศวิถีประการหนึ่งที่ละครชุดชายรักชายหลายเรื่อง เช่น แพลรักฉันด้วยใจเธอ ออกหักมารักกับผม บังเอิญรัก มักกล่าวถึงและนิยมนำมาสร้างเป็นปมความขัดแย้งที่สำคัญของเรื่อง คือ ประเด็นความสับสนในเพศวิถีของตัวละครเอกว่าตนเป็นผู้ชาย หรือตนเป็นชายรักชาย ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นกับพระเอก หรือนายเอก ปมปัญหาดังกล่าวนอกจากจะทำให้ละครมีความซับซ้อนชวนติดตาม ยังทำให้เห็นผู้รับชมให้เห็นถึงพัฒนาการทางเพศวิถีของตัวละครเอกที่สับสนทางเพศ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิจัยที่พยายามอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสร้าง

และการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศผ่านสื่อ ยังคงยังไม่ปรากฏพบการกล่าวถึงพัฒนาการทางเพศวิถีของตัวละครเอกที่สับสนทางเพศ จึงเป็นสิ่งที่น่าตั้งคำถามและค้นหาคำตอบว่า ละครชุดชายรักชายที่นำเสนอผ่านไลน์ทีวี ช่วงปี 2558-2563 มีกลวิธีการเล่าเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีจากชายสู่ชายรักชายของตัวละครเอกอย่างไร ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเพศวิถีตัวละครจะต้องเผชิญกับอะไรบ้าง รวมถึงอุดมการณ์เรื่องเพศในสังคมไทยที่ชุกช่อนไวในแต่ละขั้นตอน โดยผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง บทสนทนา และทำการสรุปผล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการเล่าเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีจากชายสู่ชายรักชายของตัวละครเอก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประเด็นที่ศึกษาคือ กลวิธีการเล่าเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีจากชายสู่ชายรักชายของตัวละครเอกศึกษาด้วยการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนแรกศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการวิจัยผู้วิจัยศึกษา แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ได้แก่ แนวคิดเพศวิถี แนวคิดการประกอบสร้างทางสังคม แนวคิดควีร์ และแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของชายรักชาย รวมถึงทบทวน

เอกสารที่เกี่ยวข้องจากวิทยานิพนธ์ หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยเกิดมุมมองที่กว้างขวาง ลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่สอง สืบค้น และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับข้อมูลละครชุดชายรักชายที่นำเสนอผ่านไลน์ทีวีออกอากาศในช่วงปี 2558-2563 ทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ ละครชุดชายรักชายที่ฉายซ้ำผ่านแพลตฟอร์มที่ไลน์ทีวี (Exclusive Rerun) และละครชุดชายรักชายที่ผลิตเพื่อฉายผ่านแพลตฟอร์มไลน์ทีวีเท่านั้น

จากนั้นกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ต้องเป็นละครชุดที่มีจากยอดรับชมสูงสุด 5 อันดับแรกในแต่ละปี (สรุปตัวเลขยอดผู้รับชมของเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2564) ได้ละครชุดที่ตรงตามเกณฑ์ข้อที่หนึ่ง 30 เรื่อง 2) จากนั้นละครทั้ง 30 เรื่องมาคัดเลือกเฉพาะละครชุดที่มีการกล่าวถึงความสับสนในเพศวิถีของของตัวละครเอกว่าตนเป็นผู้ชาย หรือตนเป็นชายรักชาย ปรากฏพบละครชุดที่ตรงตามเกณฑ์จำนวน 15 เรื่อง ดังนี้

ปี 2558 1) Love Sick The Series SS2 (รักวุ่น วัยรุ่นแสบ) 2) Club Friday The Series 5 (ความลับของหัวใจที่ไม่มีจริง) ปี 2559 3) Club Friday The Series 8 (รักแท้...หรือแค่สับสน) 4) Make It Right (รักออกเดิน) ปี 2560 5) 2 Moon The Series (เดือนเกี่ยวเดือน) 6) Together With Me (อกหักมารักกับผม) 7) Present Perfect (แค่นี้ก็ดีแล้ว) ปี 2561 8) Love By Chance Series (บังเอิญรัก) 9) My Dream The Series (นายในฝัน) 10) อาตี๋ของผม ปี 2562 11) Tharn-type The Series (เกลียดนักมาเป็นที่รักกันซะดีๆ) 12)

Theory of Love (ทฤษฎีจีบเธอ) 13) 2 gether The Series (เพราะเรารักกัน) ปี 2563 14) Why R U The Series (เพราะรักไข่เปล่า) 15) I Told Sunset about You (แปลรักฉันด้วยใจเธอ)

ขั้นตอนที่สามการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัย เลือกลวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) จากเนื้อหาละครชุดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการถอดความหมายของภาษาทั้งที่ปรากฏชัด และแอบแฝงเพื่อทำความเข้าใจ กลวิธีการเล่าเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีจากชายสู่ชายรักชาย ของตัวละครเอกที่สับสนทางเพศวิถี วิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างครบทุกเรื่องกระทั่งข้อมูลล้มตัว เกิดความซ้ำเป็นแบบแผนกลวิธีการเล่าเรื่องที่แน่นอนเพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษา

ขั้นตอนสุดท้ายสรุปผลการวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นำเสนอข้อมูลงานวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ละครชุดกลุ่มตัวอย่างมีกลวิธีการเล่าเรื่องการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีของตัวละครเอกที่อ้างความเป็นชายสู่การมีเพศวิถีแบบชายรักชาย ผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอนที่คล้ายกันได้แก่ ขั้นที่ 1 ตัวละครอ้างความเป็นชาย ขั้นที่ 2 ตัวละครเผชิญกับเหตุการณ์ที่สั่นคลอนความเป็นชาย ขั้นที่ 3 ตัวละครต่อสู้ ต่อรอง และการค้นหาคำตอบกับความสับสน และขั้นที่ 4 ตัวละครยอมรับเพศวิถีแบบชายรักชาย มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ตัวละครอ้างความเป็นชาย
ขั้นที่ 1 มักปรากฏพบตอนต้นเรื่องละครกลุ่มตัวอย่างทั้ง 15 เรื่องได้ปูพื้นให้ผู้รับชมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครในมิติต่างๆ รวมถึงเพศวิถีของตัวละครเอกทั้งสองตัวที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือตัวละครเอกตัวที่หนึ่งซึ่งอาจจะเป็นพระเอกหรือนายเอกจะเป็นบุคคลที่มีเพศวิถีแบบชายรักชาย ตัวละครเอกอีกตัวจะอ้างเพศวิถีแบบผู้ชาย ในขั้นตอนนี้ตัวละครเอกที่อ้างความเป็นชายจะปฏิบัติสอดคล้องกับเพศกำเนิดตามบรรทัดฐานที่สังคมคาดหวัง (Social Expectations) ได้แก่ ชอบ รัก และปรารถนาทางเพศกับเพศหญิง และการปฏิเสธว่าตนไม่ใช่ชายรักชาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ละครชุด Club Friday The Series 8 ตอนรักแท้หรือแค่สับสน ละครได้สร้างให้เม้งตัวละครเอกของเรื่องเป็นผู้อ้างเพศวิถีแบบผู้ชายสังเกตได้จากรูปแบบการดำเนินชีวิต ดังเหตุการณ์ที่เม้งพยายามจีบผู้หญิงรุ่นน้องที่เข้ามาทำงานบริษัทเดียวกับตน ด้วยวิธีการต่างๆ เช่นการขอช่องทางการติดต่อสื่อสารกับนุช และเมื่อมีจังหวะที่เหมาะสมเม้งได้ชวนนุชเป็นแฟนด้วยการมอบดอกไม้ให้พร้อมเขียนข้อความแนบไปว่า

เม้ง: เป็นแฟนกันนะเด็กหญิงชมพูนุช

ถ้าตกลงก็หันมาบอกด้วยนะ

เม้ง: ตกลงยังไงอะ เป็นไหม

นุช: พักหน้าตอบรับ

EP.1 [2/5]นาทีที่ 06.40

จากข้อความในจดหมายที่เม้งส่งไปให้นุชปรากฏคำว่า “เด็กหญิง” ในบทสนทนาซึ่งเป็นคำคู่ตรงกันข้ามกับ “เด็กชาย” สะท้อนให้เห็นว่าใน

ขั้นตอนนี้ละครประกอบสร้างให้เม้งเป็นบุคคลที่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ที่มีความพึงพอใจกับความรักแบบรักต่างเพศ (Heterosexuality) กล่าวคือ พึงพอใจต่อบุคคลที่มีอัตลักษณ์หรือการแสดงออกทางเพศที่ตรงข้ามกับตนเอง และมีความสัมพันธ์ทางเพศเป็นไปเพื่อการสืบพันธุ์ (ชีราทองกระจ่าง, 2561)

อำนาจของแนวคิดความรักแบบรักต่างเพศ ยังสะท้อนผ่านพฤติกรรมของเม้งหลังจากที่เม้งได้ขุมมาครอบครอง กล่าวคือเม้งได้แสดงออกถึงความเป็นผู้นำ เช่น ขับรถไปรับส่ง มีเพศสัมพันธ์กับบุษดูเลเอาใจใส่สุขเป็นอย่างดี ซึ่งได้สอดคล้องกับเพศสภาพ จวบจนเม้งได้พบ และใกล้ชิดติดสนิทผู้ชายชื่อว่าต๊อดที่เข้ามาสั่นคลอนเพศวิถีแบบรักต่างเพศ ทำให้เม้งจึงเริ่มเกิดความสับสนว่าแท้จริงแล้วตนปรารถนาที่จะมีเพศวิถีเช่นไร

2. ขั้นที่ 2 ตัวละครเผชิญกับเหตุการณ์ที่สั่นคลอนความเป็นชาย ขั้นที่ 2 ละครชุดกลุ่มตัวอย่างทั้ง 15 ได้ประกอบสร้างให้ตัวละครที่อ้างความเป็นชาย ต้องพบเจอกับเหตุการณ์ที่เข้ามาสั่นคลอนความเป็นชาย ในเวลา และรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตั้งแต่เหตุการณ์เล็กๆ ไปถึงเหตุการณ์สร้างความวิกฤตแก่ชีวิต เช่น การใกล้ชิดกับชายรักชายอย่างยาวนาน การมีชายรักชายคอยอยู่เคียงข้างในวันที่ชีวิตประสบความยากลำบาก ชายรักชายตามจีบและบอกรัก การมีเพศสัมพันธ์กับชายรักชาย รวมถึงการถูกคุกคามทางเพศ ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างเหตุการณ์การคุกคามทางเพศที่เข้ามาสั่นคลอนความเป็นชาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ละครเรื่อง รักออกเดินทาง ตัวละครประกอบสร้างให้พิวส์เด็กชายมัธยมตอนปลายเป็นตัวละครที่อ้างความเป็นชายกล่าวคือมีคนรักและปรารถนาทางเพศกับผู้หญิง เหตุการณ์ที่เข้ามาสั่นคลอนความเป็นชายของพิวส์เกิดขึ้นในคืนที่ “พิวส์” เมาไม่ได้สติเพื่อนที่ชื่อว่า “ธีร์” ได้นำพิวส์กลับมาที่บ้านของตน เมื่อนอนอยู่บนเตียงพิวส์ได้ถามธีร์ด้วยอาการเมาว่า “มึงเคยมีอะไรกับผู้ชายไหม” ธีร์ตอบไปว่า “ไม่เคย” พร้อมถามกลับว่า “มึงอยากลองมีหรือ” ด้วยความที่เมาไม่ได้สติพิวส์จึงตอบไปว่า “อืม” ธีร์กับพิวส์จึงมีเพศสัมพันธ์กัน เมื่อพิวส์ตื่นรู้สึกผิดหวงกับการกระทำของธีร์มากดังข้อความที่ว่า

พิวส์: นี่บ้านมึงหรือกูมาอยู่ที่นี่ได้ยังไงเนี่ย

ธีร์: นี่มึงจำไม่ได้จริงๆ หรือวะ ...

พิวส์: เออใช่มึงพากูขึ้นห้องนี่หว่าแล้วยังไงต่อวะ

ธีร์: แล้วเราก็มีอะไรกัน

พิวส์: ไอ้เหี้ย อย่ามาหลอกกูเล่น มึงทำอะไรกับกู

ธีร์: มาโทษกูได้อย่างไรมึงเป็นคนชวนกูแท้ ...มึงโกรธกูหรือวะ

พิวส์: ก็เออดิ

ธีร์: หรือกูคงผิดเองมั้งก็น่าจะรู้ว่ามึงเมา มึงคงไม่เต็มใจหรือ

EP.2 [1/5] นาที่ที่ 3.00

จากข้อความที่พิวส์กล่าวว่า “กูมาอยู่ที่นี่ได้ยังไงเนี่ย” หรือข้อความที่ธีร์ถามพิวส์ว่า “นี่มึงจำไม่ได้จริงๆ” สะท้อนให้เห็นว่าในขั้นตอนนี้ละครได้ประกอบสร้างให้พิวส์ ได้พบเจอกับการคุกคาม

ทางเพศซึ่งเป็นเหตุการณ์รูปแบบหนึ่งที่เข้ามาสั่นคลอนอัตลักษณ์เพศของตัวละครที่อ้างความเป็นชาย เหตุการณ์นี้ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่พิวส์ได้ลิ้มรสเพศวิถีแบบชายรักชาย ก่อเกิดอารมณ์ที่หลากหลายขึ้นในจิตใจทั้งความสุข ความทุกข์ที่รู้สึกว่าคุณมีพฤติกรรมบางประการที่แตกต่างจากผู้ชายทั่วไปในสังคม ก่อเกิดเป็นจุดเริ่มต้นของความสับสนในจิตใจว่าแท้จริงแล้วตนปรารถนาที่จะมีเพศวิถีแบบเป็นชายหรือเป็นชายรักชาย

จากบทสนทนาดังกล่าวยังปรากฏการแบ่งบทบาททางเพศของตัวละคร ผ่านแนวคิดบรรทัดฐานรักต่างเพศ ดังจะเห็นได้จากธีร์เป็นผู้สวมบทบาททางเพศแบบรุกซึ่งเป็นตัวแทนของเพศชาย และพิวส์สวมบทบาททางเพศแบบรับซึ่งเป็นตัวแทนของเพศหญิง ซึ่งการแบ่งบทบาททางเพศเช่นนี้ ไร้ซึ่งความสิ้นไหล และหลากหลาย (นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ และคณะ, 2560) แต่หากมองปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่านแนวคิดด้านสื่อสารมวลชน การนำแนวคิดบรรทัดฐานรักต่างเพศมาแบ่งบทบาททางเพศของตัวละครเช่นนี้เป็นการช่วยลดซับซ้อนให้แก่ผู้รับชมให้สามารถเข้าใจและเข้าถึงเนื้อหาของละครได้ง่ายขึ้น

3. ขั้นที่ 3 ตัวละครต่อสู้ ต่อรอง และการค้นหาคำตอบกับความสับสน ขั้นตอนที่ 3 เป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนที่ 2 ในขั้นตอนนี้ละครประกอบสร้างการเล่าเรื่องให้ตัวละครจะต้องเจอกับความสุข ความทุกข์ และความสับสนที่จะต้องเลือกว่าจะปรารถนาที่จะมีเพศวิถีเช่นไร ตัวละครจึงแสวงหาทางหลุดพ้นด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้สาม

ประเภท ได้แก่ การต่อสู้ ต่อรอง และการค้นหาคำตอบกับความสับสน สอดคล้องกับที่จารุวรรณ คงยศ (2560) กล่าวว่า เพศวิถีเป็นปริณทลที่มักจะปรากฏการจ้านง ต่อสู้ ต่อต้าน ต่อรองของผู้คนในสังคม ในที่นี้ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างกระบวนการต่อสู้ ดังนี้

หลังจากตัวละครพบกับเหตุการณ์ที่เข้ามาความสั่นคลอนความเป็นชาย การต่อสู้กับเพศวิถีแบบชายรักชายเป็นทางเลือกประเภทหนึ่งที่ตัวละครเลือกใช้ เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากความสับสนและกลับมาอ้างความเป็นชายเช่นเดิมรูปแบบการต่อสู้ เช่น ต่อสู้ด้วยการปฏิเสธด้วยความหนักแน่น การต่อสู้ด้วยการใช้ความรุนแรง ดังต่อไปนี้

ละครชุดเรื่อง Club Friday the Series 5 ตอนรักแท้หรือแค่สับสน ละครประกอบสร้างให้แก่นตัวละครที่อ้างความเป็นชาย พบเจอกับเหตุการณ์การมีเพศสัมพันธ์กับชายรักชายที่ชื่อว่าต๊อด เม้นเริ่มรู้สึกดีกับวิถีทางเพศแบบใหม่ที่ตนได้สัมผัส แต่ภายในจิตใจก็เกิดความสับสนเพราะตนมีคู่รักเป็นผู้หญิง และคู่รักของตนกำลังตั้งครรภ์ ดังนั้นเพื่อให้หลุดพ้นจากความสับสนภายในจิตใจ เม้นจึงเลือกที่จะต่อสู้ด้วยการปฏิเสธว่าตนไม่ใช่ชายรักชายต่อหน้าต๊อดที่ ดังข้อความต่อไปนี้

เม้น: ูกว่าเราอย่าทำแบบนี้กันอีกเลยทางที่ดีที่สุดอย่าเจอกันอีกเลย ูกำลังจะมีครอบครัวแล้ว

ต๊อด: แต่เม้นเป็นเกย์นะเว้ย

เม้น: ูกไม่ได้เป็น

ต๊อด: ไ้หาไม่ได้เป็นอย่างไรวะที่ผ่านมาก็เห็นๆ กันอยู่

EP.4 [4/5] นาที่ที่4.02

จากบทสนทนาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นในขั้นตอนนี้นั้นแม้กับเผชิญกับรู้สึกผิดหวัง และสับสนที่ตนแสดงเพศวิถีไม่สอดคล้องกับเพศสรีระ เพื่อที่จะได้หลุดพ้นจากความสับสน และความรู้สึกผิดแม้จึงพยายามต่อสู้ด้วยการปฏิเสธออกไปว่าตนไม่ได้เป็นเกย์ และหวังว่าการต่อสู้ด้วยวิธีการนี้จะช่วยหยุดความปรารถนาทางเพศที่ตนมีต่อผู้ชายได้ และกลับไปมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องตามแบบบรรทัดฐานรักต่างเพศที่มีเพศสัมพันธ์เพื่อการสืบพันธุ์

ท้ายสุดกระบวนการต่อสู้ที่เมื่อกำลังกระทำก็ไม่สามารถทำให้หลุดพ้นจากความสับสนทางเพศได้ง่ายๆ เพราะเพศวิถีของมนุษย์มีความซับซ้อน และบ่อยครั้งที่การแสดงบทบาทตามเพศสรีระ กับสิ่งที่ตนปรารถนามักจะเป็นสิ่งที่ไม่สัมพันธ์กัน (นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ, 2563, หน้า 312-336) ซึ่งสอดคล้องกับเหตุการณ์ของเมื่อกำลังเผชิญอยู่ตอนนี้

สำหรับตัวละครบางเรื่องหากกระบวนการต่อสู้ไม่อาจจะทำให้หลุดพ้นจากความสับสนทางเพศได้ ตัวละครจะเปลี่ยนมาทำการต่อรองกับเพศวิถีแบบชายรักชายบางเรื่องจะผสมผสานทั้งการต่อสู้ ต่อรองและค้นหาคำตอบควบคู่กันไป เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจกับวิถีทางเพศแบบชายรักชายให้มากที่สุด

4. ขั้นที่ 4 ตัวละครยอมรับเพศวิถีแบบชายรักชาย ในขั้นตอนนี้จะละครจะนำเสนอให้เห็นถึงกระบวนการยอมรับเพศวิถีแบบชายรักชาย ซึ่งเป็นกระบวนการสุดท้ายที่เกิดขึ้นกับตัวละครที่สับสนในเพศวิถีของตน ขั้นตอนนี้นั้นมักจะเป็น

เหตุการณ์ที่ปรากฏพบในตอนท้ายของเรื่องกล่าวคือหลังจากที่ตัวละครพยายาม ต่อสู้ ต่อรอง รวมถึงการค้นหาตอบ ตัวละครจะเริ่มตกผลึกทางความคิดและสามารถเลือกเพศวิถีที่ตนปรารถนาได้ โดยตัวละครที่ยอมรับว่าตนมีเพศวิถีแบบชายรักชาย จะเริ่มแสดงออกให้สังคมรับรู้ผ่านอวัจนภาษา และเมื่อมีความมั่นใจมากขึ้นจึงจะกล้าเปิดเผยตัวตนผ่าน วัจนภาษาเป็นลำดับต่อไป

ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างการยอมรับว่าเป็นชายรักชายผ่านอวัจนภาษา โดยตัวละครมักจะเริ่มแสดงออกผ่าน การจูบผู้ชายรักชาย มีเพศสัมพันธ์ ใช้ชีวิตด้วยกันกับชายรักชาย ละครบางเรื่องก็เลือกที่จะประกอบสร้างให้ตัวละครแสดงออกผ่านอวัจนภาษาเท่านั้น โดยไม่ได้มีการกล่าวหรือยอมรับว่าตนเป็นชายรักชายผ่านวัจนภาษาแต่อย่างใดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ละครเรื่อง Present Perfect เต๋ยตัวละครที่ดำรงเพศวิถีแบบชายมาตลอดมีแฟนเป็นผู้หญิง เมื่อเสียตัวให้กับไอตีตัวละครชายรักชายในเรื่อง เต๋ยรู้สึกผิดหวังกับการกระทำของไอตีมาก และเริ่มเกิดความสับสนว่าตนเป็นชายหรือชายรักชาย กระทั่งได้ปรึกษาเพื่อนผู้หญิงในประเด็นเรื่องการมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน เต๋ยจึงเริ่มเข้าใจ และพร้อมที่จะเรียนรู้กับความรักแบบชายรักชายมากยิ่งขึ้นจึงได้กลับไปไอตีอีกครั้ง และทดลองใช้ชีวิตร่วมกันเช่น ไปเที่ยวด้วยกัน อาบน้ำด้วยกัน ดูแลกัน จูบกัน ตลอดทั้งเรื่องเต๋ยก็ไม่เคยพูดผ่านวาจาแม้ว่าตนเองเป็นเกย์

การยอมรับว่าตนเองเป็นชายรักชายได้แสดงออกอย่างชัดเจนอีกครั้ง เมื่อสองคนทะเลาะ

กันแล้วไอ้किनกลับไทยโดยที่ไม่ได้รำลึาทั้งเพียงแค่ ผ่าพันคอและข้อความที่ว่า “อย่าลืมาใช้หนี้เดี๋ยวจะ ไม่สบายอีก” เตี้ยได้ร้องไห้ต่อหน้าเพื่อนผู้หญิงด้วยความเสียใจที่ไอ้किनจากไปโดยไม่รำลึา การกล่าาที่จะ ร้องไห้ต่อหน้าเพื่อนผู้หญิงเพราะเสียใจที่ผู้ชายจาก ไป ก็เป็นการยอมรับว่าตนเองเป็นชายรักชายผ่านการ แสดงออกทางอวัจนภาษาเช่นกัน

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นว่าแม้เตี้ย จะไม่เคยยอมรับผ่านวาจาว่าตนเป็นชายรักชาย แต่อวัจนภาษาที่เตี้ยแสดงออก ไม่ว่าจะกลับมาหา ที่ไอ้किनตัวละครชายรักชายอีกครั้ง ดูแลเอาใจใส่ ที่ไอ้किन จูบกัน การอาบน้ำด้วยกัน นอนด้วยกัน รวมถึงการร้องไห้เมื่อตัวละครที่เป็นชายรักชาย จากไป อวัจนภาษาเหล่านี้เป็นเครื่องมือยืนยันได้ เป็นอย่างดีว่าเตี้ยเริ่มชอบและยอมรับว่าตนเป็น ชายรักชาย การกระทำของเตี้ยสอดคล้องกับ แนวคิดของกาญจนาภรณ์ อินทรัตน์ (2551) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมักจะเปิดเผยตัวตน ด้วยวิธีการสื่อสารผ่านอวัจนภาษา มากกว่าการ เปิดเผยด้วยวาจา เพราะบุคคลมีสัญชาตญาณของ การรู้จักรักษาเอาตัวรอด

5. อภิปรายผลการวิจัย

ละครประกอบสร้างประกอบสร้างกลวิธี การเล่าเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีจาก ชายสู่ชายรักชายของ ผ่านลำดับขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตัวละครอ้างความเป็นชาย ขั้นที่ 2 ตัวละครเผชิญกับเหตุการณ์ที่สั่นคลอนความเป็นชาย ขั้นที่ 3 ตัวละครต่อสู้ ต่อรอง และการ ค้นหาตอบกับความสับสน และขั้นที่ 4 ตัวละคร

ยอมรับเพศวิถีแบบชายรักชาย สามารถอภิปราย ผลกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ละครอ้างความเป็นชาย ขั้นตอนนี้มักปรากฏพบในการเริ่มเรื่อง (Exposition) ในขั้นตอนนี้ละครจะได้แนะนำให้ผู้ชมเห็นถึง ลักษณะทางกายภาพภายนอกของตัวละครเอกทั้งสองตัวมีความเป็นชาย แต่มีอัตลักษณ์ทางเพศ ที่แตกต่าง กล่าวคือ ตัวละครเอกตัวที่หนึ่งมีอัต ลักษณ์ทางเพศแบบคนรักเพศเดียวกัน และตัว ละครเอกตัวที่สอง มีอัตลักษณ์ทางเพศแบบรัก ต่างเพศ ส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม ที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะความปรารถนา ทางเพศ ในขั้นตอนนี้ตัวละครที่อ้างความเป็นชาย จะแสดงวิถีทางเพศตามบรรทัดฐานรักต่างเพศ ที่สังคมกำหนด กล่าวคือ มีความปรารถนาทางเพศ กับผู้หญิง มีคู่รักเป็นผู้หญิง มีความแข็งแกร่งทั้งทาง ด้านร่างกายและจิตใจ คนรอบตัวรับรู้และเข้าใจว่า เป็นผู้ชาย ตัวละครบางตัวรู้สึกเกลียดชังชายรักชาย และปฏิเสธต่อสังคมอย่างหนักแน่นว่าตนไม่ใช่ชาย รักชาย

ขั้นที่ 2 ตัวละครเผชิญกับเหตุการณ์ สั่นคลอนความเป็นชาย ละครได้พัฒนาเหตุการณ์ ให้ตัวละครที่อ้างความเป็นชายต้องพบเจอกับ เหตุการณ์ที่เข้ามาสั่นคลอนความเป็นชาย ซึ่งมี หลากหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปในแต่ละ เรื่อง ในขั้นตอนนี้ตัวละครจะได้สัมผัสเพศวิถีแบบ ชายรักชาย ก่อเกิดเป็นประสบการณ์และชุด ความรู้ทางเพศแบบใหม่ที่ขัดแย้งกับกรอบแนวคิด ทางเพศแบบคู่ตรงกันข้ามที่ตนยึดถือมาอย่าง ยาวนาน ทำให้ตัวละครเริ่มรู้สึกสับสนในจิตใจว่า

แท้จริงแล้วตนปรารถนาที่จะมีเพศวิถีแบบใด ดังที่ Cass (1979, pp. 219-235) กล่าวว่า การเกิดความสับสนในอัตลักษณ์ (Identity Confusion) ของตนเป็นจุดเริ่มต้นของการที่จะเปลี่ยนแปลงจากรักต่างเพศไปสู่การรักเพศเดียวกัน เหตุการณ์ของการเข้ามาสั่นคลอนความเป็นชายจะปรากฏพบตลอดทั้งเรื่องจะสิ้นสุดลงก็ต่อเมื่อมีความชัดเจนในเพศวิถีของตน

ขั้นที่ 3 ตัวละครต่อสู้ ต่อรอง และการค้นหาคำตอบ หลังจากที่ตัวละครเริ่มเผชิญกับความสับสนในขั้นที่สอง ในขั้นตอนนี้ความสับสนในจิตใจของตัวละครจะทวีความรุนแรงมากเพราะสิ่งที่ตัวละครกำลังเผชิญไม่ใช่ว่าการต่อสู้กับจิตใจของตนเองเท่านั้น แต่ยังเป็น การต่อสู้กับกรอบบรรทัดเรื่องเพศฐานจากสังคม โดยเฉพาะหากสิ่งที่เลือกเป็นวิถีทางเพศแบบชายรักชาย ดังที่ชิววร ฟาดิชฐิ (2552, หน้า 81-101) กล่าวว่า การยอมรับในอัตลักษณ์ความเป็นชายรักชายของตนเองนั้นไม่เกิดขึ้นได้ง่าย เพราะการยอมรับอัตลักษณ์ของชายชอบเข้ามาย่อมจะต้องทุกข์ทรมานกับอำนาจความรุนแรงที่กดทับ บีบอัดอยู่ตลอดเวลา ในขั้นตอนนี้จึงพบว่าตัวละครพยายามดิ้นรนด้วยการเลือกวิถีการใดวิถีการหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นการต่อสู้ต่อรอง และปรึกษาค้นหาคำตอบจากผู้อื่น หรือทำสามวิธีการควบคู่กันไป

หากนำปรากฏการณ์ที่ปรากฏพบในขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ผ่านแนวคิดพัฒนาการอัตลักษณ์ของชายรักชาย พบว่าจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับขั้นตอน “อาจจะ” ของปุนิทร์ นาคสิงห์ (2547) กล่าวคือในขั้นตอนนี้บุคคลจะเริ่มสับสนในจิตใจ

ที่จะต้องถ้อยคั่งอัตลักษณ์แบบรักต่างเพศไว้ แต่ก็ยังไม่กล้าที่จะนิยามว่าตนเป็นกลุ่มรักร่วมเพศ บุคคลจะเริ่มที่แสวงหาทำความรู้จักเพศวิถีแบบชายรักชายด้วยวิธีต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและหลุดพ้นจากความสับสนก่อนที่จะเปลี่ยนผ่านไปสู่วัยตนใหม่

ขั้นที่ 4 ตัวละครยอมรับว่าตนเป็นชายรักชาย ละครมักประกอบสร้างให้ขั้นตอนนี้ปรากฏในช่วงท้ายเรื่องเป็นภาวะคลี่คลาย ที่ตัวละครสามารถค้นหาคำตอบ และยอมรับตนเองว่าตนเป็นชายรักชายโดยจะเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศแบบใหม่ของตนก็ได้ แต่ตัวละครจะเริ่มนำเอานิยามความเป็นเกย์มาใช้กับอัตลักษณ์ทางเพศของตน จึงส่งผลให้เกิดการแสดงออกทางเพศวิถีบางประการเปลี่ยนแปลงไป เช่น เลิกคบ ไม่รู้สึกไม่สนใจผู้หญิง หรือไม่ได้มีอารมณ์ทางเพศกับผู้หญิง แต่เริ่มนำเอาวิถีทางเพศแบบชายรักชายมาเป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนชีวิต พัฒนอัตลักษณ์ทางเพศแบบใหม่ของตนให้มีความมั่นคงต่อไปดังที่ปุนิทร์ นาคสิงห์ (2547) กล่าวว่า การยอมรับว่าตนเองชายรักชายเป็นขั้นตอนที่บุคคลจะเริ่มนำเอานิยามความเป็นเกย์มาใช้กับอัตลักษณ์ทางเพศของตน เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศแบบใหม่ของตนให้มีความมั่นคง

หากนำกลวิธีการเล่าเรื่องทั้งสี่ขั้นตอนที่กล่าวไปข้างต้น เป็นวิธีที่ทำให้ผู้รับชมสามารถเข้าใจ และเข้าถึงสิ่งที่ละครนำเสนอได้ง่าย ดังที่กาญจนา แก้วเทพ (2557) ได้แสดงทัศนะในประเด็นนี้ว่าการนำเสนอเรื่องเพศในงานสื่อสารมวลชนนั้นเป็นการทำงานในเวลาจำกัด ดังนั้น

จึงต้องใช้การ “ประหยัดความพยายาม” ทั้งฝ่ายผู้ผลิตและฝ่ายผู้รับสารต้องใช้เวลาในการตีความไม่มากเพื่อการสร้างความเข้าใจรวดเร็ว แต่หากนำกลวิธีการเล่าเรื่องดังกล่าวมาวิเคราะห์ผ่านแนวคิดเพศวินก็จะพบว่าสิ่งที่ละครนำเสนอเป็นเพียงบางเศษเสี้ยวของความเป็นจริงเท่านั้น เพราะแท้จริงแล้วพัฒนาการทางเพศวินจากชายสู่ชายรักชายอาจไม่ได้การเปลี่ยนแปลงแนวเส้นตรง จากหนึ่งไปสองตามที่สิ่งละครนำเสนอ

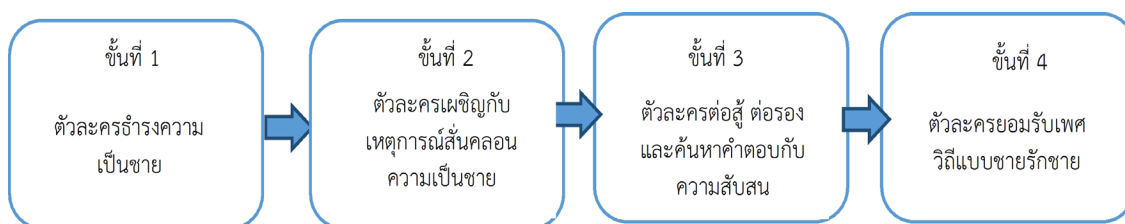
6. ข้อเสนอแนะ

1. ละครชุดชายรักชายควรนำเสนอกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศวินจากชายสู่ชายรักชายในมิติที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดการผลิตซ้ำภาพตายตัวที่อาจจะผิดเพี้ยนจากความเป็นจริง
2. ผู้สนใจสามารถนำกลวิธีการเล่าเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศวินจากชายสู่ชายรัก

ชายของตัวละครเอก ทั้ง 4 ขั้นตอนไปใช้เป็นกรอบแนววิเคราะห์เปรียบเทียบตัวละครกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มอื่นได้

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ละครชุดชายรักชายทางไลน์ทีวีช่วงปี 2558-2563 ประกอบสร้าง กลวิธีการเล่าเรื่องการเปลี่ยนแปลงเพศวินจากชายสู่ชายรักชายของตัวละครเอก ผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตัวละครอ้างความเป็นชาย ขั้นที่ 2 ตัวละครเผชิญกับเหตุการณ์ที่สั่นคลอนความเป็นชาย ขั้นที่ 3 ตัวละครต่อสู้ ต่อรองและการค้นหาคำตอบกับความสับสน ขั้นที่ 4 ตัวละครยอมรับเพศวิถีแบบชายรักชาย ทำให้เห็นว่าเพศวินของตัวละครที่ปรากฏในละครชุดกลุ่มตัวอย่างเป็นสิ่งลื่นไหลไม่หยุดนิ่ง เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม และประสบการณ์ที่ตัวละครพบเจอตั้งแต่ต้นถึงตอนจบ สรุปได้ตามแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจรัตน์ อินทร์รัตน์. (2551). การเปิดเผยตนเองต่อครอบครัวของบุคคลที่รักเพศเดียวกัน. (วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2557). ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- จิณฺหวร ฟาดิษฐี. (2552). เว็บไซต์เกย์: พื้นที่สาธารณะสำหรับคนชายขอบ. *วารสารดำรงวิชาการ*, 8(1), 81-101.
- จารุวรรณ คงยศ. (2560). *เพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก*. (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชีรา ทองกระจาย. (2561). *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนามนุษย์ในบริบทโลก หน่วยที่ 8*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ และคณะ. (2560). *เมื่อร่างกลายเป็นเพศอำนาจเสรีนิยมใหม่ของเพศวิถีในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (2563). แนวคิดเรื่อง ความหลากหลายทางเพศ ในกระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 28(3), 312-336.
- ปรีนทร์ นาคสิงห์. (2547). *เกย์: กระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์และวิถีชีวิตทางเพศ*. (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรชัย ฉันทวิเศษลักษณ์. (2561). นวัตกรรมสื่อใหม่ในยุคสื่อสังคมออนไลน์เพื่อมุ่งสู่การปรับตัวของสื่อโทรทัศน์. *วารสารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 11(1), 223-243.
- Cass, V. (1979). Homosexual identity formation: A theoretical model. *Journal of Homosexuality*, 4(3), 219-235.
- Line TV. (2559). *Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่สับสน*. เข้าถึงได้จาก <https://tv.line.me/cfts8>
- _____. (2561). *Love By Chance บังเอิญรัก*. เข้าถึงได้จาก <https://tv.line.me/lovebychance-series>
- _____. (2560). *Present Perfect*. เข้าถึงได้จาก <https://tv.line.me/presentperfect>